

**Justisdepartementet
Lovavdelingen
Postboks 8005 Dep**

0030 OSLO

Deres ref.

Vår ref.

Sak nr: 11/894-2

Saksbehandler: Frode Arnesen

Dir.tlf: 45 21 21 76

Dato:

23.05.2011

Høringsuttalelse - Forslag til Europaparlaments- og rådsdirektiv om kredittavtaler i forbindelse med fast eiendom til boligformål

1. INNLEDNING

Jeg viser til departementets høringsbrev av 7. april 2011, samt forslag til direktiv om kredittavtaler i forbindelse med fast eiendom til boligformål.

Norske forbrukere er i dag gitt god beskyttelse på dette området gjennom reglene i finansavtaleloven. Et tilstrekkelig høyt sikkerhets- og rettighetsnivå for forbrukerne er viktig for et velfungerende kredittmarked.

Jeg vil trekke fram den lave andelen betalingsmislighold vi har i Norge som et resultat av gode regler på dette området. Det kan heller ikke utelukkes at en høy grad av forbrukerbeskyttelse kan ha vært en medvirkende årsak til finanskrisens begrensede skadevirkninger i Norge.

En solid forbrukerbeskyttelse vil erfaringsmessig komme ikke bare forbrukerne, men også tilbyderne og samfunnet som helhet til gode.

Låneopptak skiller seg fra en rekke andre varer og tjenester som tilbys norske forbrukere. Når en forbruker søker om et boliglån vil det normalt ikke være lånet i seg selv som har størst fokus hos forbrukeren, men den boligen vedkommende ønsker å finansiere. Samtidig vet vi at kostnader knyttet til boliglån står for en stor andel av de fleste husholdningers utgiftsposter. I tilfeller hvor personer havner i et økonomisk uføre er vanligvis gjeld og gjeldskostnader en sentral faktor. En høy grad av forbrukerbeskyttelse pålegger institusjonene en veiledningsplikt og legger klare rammer for innholdet i denne. Slik blir også forbrukeren mer bevisst sine valg, noe både kredittyter og samfunnet som sådan er tjent med. Finanskrisens utspring i USA viser oss at forbrukerbeskyttelse er viktig både av hensyn til forbrukerne selv, men også for å legge faste rammer for institusjonenes virksomhet. Dette illustrerer

viktigheten av at kreditt behandles som den viktige, men potensielt også skademedvirkende tjenesten den kan være. Det bør derfor stilles strengere krav til markedsføring og formidling av kreditt enn til andre tjenester.

Jeg anser det generelt som svært viktig at nivået på forbrukerbeskyttelse i Norge ikke svekkes gjennom en pålagt implementering av nye direktiv fra EU. Ettersom tilsvarende artikler i forbrukerkredittdirektivet, ved implementeringen i norsk rett, ble gjort gjeldende for alle typer lån, følger mange av bestemmelsene i utkastet allerede av finansavtaleloven. En vedtakelse av boligkredittdirektivet i sin nåværende form, vil derfor i utgangspunktet ikke føre til dramatiske endringer i den norske boliglansreguleringen.

Utkastet gir etter mitt syn, helhetlig sett, et godt forbrukervern. Likevel er det flere steder rom for forbedringer av betydning, samt behov for avklaringer.

1. GENERELT

1.1 Felles regulering av kredittavtaler

I finansavtaleloven har vi som nevnt ovenfor en felles regulering av ulike kredittavtaler, både de som omfattes av forbrukerkredittdirektivet og de som er tenkt omfattet av det her omtalte direktiv. En slik felles regulering fungerer etter mitt syn meget bra i dag. De viktigste bestemmelsene i finansavtaleloven har like stor relevans for usikrede kreditter som for boliglån. Egenskapene ved produktene er så vidt likeartede at like regler i all hovedsak bør kunne gjelde. For forbrukerne vil det være enklere å forholde seg til et samlet regelverk, like rettigheter, like prosedyrer og et likt eller lignende informasjonsbilde.

Jeg vil anta at det også for de næringsdrivende vil være en klar fordel å kunne forholde seg til ett samlet regelverk. En felles regulering av kreditt i finansavtaleloven bør kunne videreføres i størst mulig grad. Etter mitt syn bør det derfor ikke fastsettes bestemmelser i direktivet som stenger for en felles regulering av usikret og pantesikret kreditt. En eventuell pålagt todeling av reguleringen av kredittavtaler må dette etter mitt syn i tilfelle kunne begrunnes i tungtveiende hensyn.

1.2 Valg av harmoniseringsgrad

I utgangspunktet er jeg negativ til totalharmonisering av regler som gjelder forbrukerbeskyttelse. I prinsippet stenger totalharmonisering for en videre utvikling av forbrukerbeskyttende regler på dette området. Et minimumsharmoniseringsdirektiv vil etter mitt syn være fordelaktig for forbrukerne i medlemsstatene ettersom det åpner muligheten for å kunne lovfeste en utvidet forbrukerbeskyttelse i medlemsland der det er behov for dette. Ettersom forbrukerkredittdirektivet er totalharmonisert betyr det imidlertid i praksis mindre om også reglene for kreditt med pant i bolig totalharmoniseres.

2. KOMMENTARER TIL ENKELTE AV ARTIKLENE

Artikkel 2 - "Anvendelsesområde"

Direktivet er ment å gjelde for kredittavtaler som sikres med pant i fast eiendom til beboelse. Reglene som gjelder krav til kredittgivere og kredittformidlere bør etter mitt syn gjelde uavhengig av om kreditten som ytes sikres med pant i fast eiendom eller

ikke. Det bør derfor stilles like krav til kredittformidlere enten de formidler kreditt som hører under forbrukerkredittdirektivet eller under det her omtalte direktiv.

Etter min mening kan bestemmelsene i dette direktivs kap. 2, kap. 9 og i noen grad kap. 10 med fordel også gis anvendelse for avtaler som gjelder kreditt omfattet av forbrukerkredittdirektivet (2008/48/EF).

Artikkel 5 - "Forpligtelser med hensyn til forretningsadfærd ved ydelsen av forbrukerkreditt"

Jeg stiller meg positiv til den foreslåtte reguleringen i art. 5. En bestemmelse som foreslått i art. 5 nr. 2 vil legge klare begrensninger på bruk av provisjonsbasert lønn ved salg og formidling av kredittprodukter. Dette kan igjen bidra til å hindre pågående, villedende eller på andre måter urimelig markedsføring av kreditt og aksessoriske tjenester.

Bestemmelsen i art. 5 nr. 2 gjelder kredittgiverne og kredittformidlerne avlønning av personale. I art. 3 bokstav b og e er "kredittgiver" og "kredittformidler" nærmere definert. Behovet for å legge begrensninger på utforming av avlønningssystemer er etter mitt syn særlig stort overfor personale som driver direkte markedsføring av kreditt og aksessoriske tjenester. Jeg har sett en rekke eksempler på telefon- og standssalg av kredittkort, og telefonsalg av gjeldsforsikringer knyttet til eksisterende gjeldsforpliktelser. Markedsføringen, salget og eventuell rådgivning er i denne forbindelse ofte satt ut til et eksternt callsenter eller salgsselskap.

Når det gjelder kreditt sikret med pant i bolig, omfattet av dette direktivet, har jeg ikke sett bruk av telefon- eller standssalg. Dette kan imidlertid fort bli aktuelt, eksempelvis ved endrede konkurranseforhold i banksektoren. Etter min vurdering vil slike salgsledd alltid bli å regne som "kredittgiver" eller "kredittformidler" dersom de markedsfører kreditt, jf. art. 3 bokstav b og e.

Det kan imidlertid reises spørsmål ved rekkevidden av art. 5 i tilfeller der *salg av aksessoriske tjenesteytelser* skjer fra andre enn kredittyter eller kredittformidler. Det kan eksempelvis tenkes et callsenter som selger gjeldsforsikringer til kredittkunder, uten at det tilbys eller formidles kreditt. Ut fra definisjonene i art. 3 bokstav b og e vil callsenteret her verken være "kredittgiver" eller "kredittformidler" hvilket betyr at art. 5 ikke kommer til anvendelse. Når aksessoriske tjenesteytelser er omfattet av bestemmelsen i art. 5 nr. 1 er det etter mitt syn uheldig dersom bestemmelsen kan omgås ved å sette salgsvirksomheten ut til en aktør som ikke omfattes av bestemmelsens virkeområde. Etter mitt syn bør det avgjørende være at de personene som har kontakt med forbrukere i markedsførings- og salgøyemed, omfattes av art. 5, både når det gjelder formidling av kreditt og aksessoriske tjenester. Det bør derfor tydeliggjøres at art. 5 kommer til anvendelse på kredittgivere, kredittformidlere og *andre som opptre på vegne av disse overfor forbrukere*.

Som nevnt under mine kommentarer til art. 2 mener jeg disse kravene også bør omfatte kredittavtaler underlagt forbrukerkredittdirektivet.

Artikkel 6 - "Minimumskompetencekrav"

Jeg har ingen innvendinger mot minimumskravene som oppstilles i artikkel 6. Likevel vil jeg understreke at det er viktig at det gis nasjonal frihet til å fastsette kompetansekrav som går ut over det som følger av bestemmelsen her.

Artikkel 7 - "Generelle bestemmelser om reklame og markedsføring"

Det er positivt at kravene som følger av direktivet om urimelig handelspraksis tydeliggjøres. Jeg støtter også det særlige forbudet mot å skape uriktige forventninger hos forbrukerne når det gjelder en kreditts tilgjengelighet eller omkostninger. Jeg har sett eksempler på kredittyttere som tilbyr boliglån til "dårlige betalere" og som ønsker å fremheve dette i sin markedsføring. Et eksempel kan være lån som tilbys forbrukere, til tross for registrerte betalingsanmerkninger. I slike tilfeller er det viktig at det ikke gis uriktige opplysninger om kredittens tilgjengelighet.

Videre kan forbudet art. 7 være aktuelt ved markedsføring der det fokuseres på hvor raskt det er mulig å få innvilget eller utbetalt et lån. Sistnevnte er en problemstilling Forbrukerombudet har vært opptatt av i flere år og som jeg har håndhevet etter markedsføringslovens regler. Dette er imidlertid i første rekke et problem knyttet til markedsføring av usikrede kreditter.

Artikkel 8 - "Standardopplysninger, der skal inngå i reklame"

Artikkel 8 oppstiller krav til standardopplysninger som skal inngå i enhver reklame for kredittavtaler, som inneholder en rentesats eller andre prisopplysninger. Bestemmelsen sier imidlertid ikke noe om reklame som ikke inneholder prisopplysninger. I punkt 17 i direktivets fortale uttales det at medlemsstatene fortsatt bør stå fritt til å fastsette eller opprettholde opplysningskrav i nasjonal lovgivning knyttet til reklame som ikke inneholder opplysninger om kostnadene ved kreditten. Det kan fremstå som noe uklart hva som ligger i dette.

Etter finansavtaleloven § 46 skal en rekke viktige prisopplysninger, bl.a. effektiv rente, oppgis i all markedsføring av kreditt. Bestemmelsen ble tatt inn i loven ved implementeringen av forbrukerkredittdirektivet, men er i utgangspunktet en videreføring av en eldre særnorsk regel innenfor rammen av den nasjonale frihet forbrukerkredittdirektivets art. 4 gir. Den nasjonale regelen gjelder alle typer kreditt, herunder boliglån. At det ble åpnet for en viss nasjonal frihet i art. 4 skyldtes, etter det jeg er kjent med, initiativ fra Norge for å kunne beholde vår daværende regulering.

Fra et forbrukerperspektiv er det viktig at vi kan beholde regelen i finansavtaleloven § 46. Prisopplysninger, og da særlig angivelse av effektiv rente, i all markedsføring av kreditt, gjør det enklere for forbrukerne å sammenligne tilbud fra ulike aktører. Det bidrar også til å bevisstgjøre forbrukerne om hva som er lånets faktiske kostnad. Når de reelle kostnadene kommer tydelig frem, vil dette også kunne bidra til å skjerpe priskonkurransen på lånemarkedet. Etter mitt syn er regelen et eksempel på enkelt og effektivt forbrukervern som sikrer at låntakerne får den viktigste informasjonen om lånetilbudet på et tidligst mulig tidspunkt.

Det kan også nevnes at jeg i samarbeid med bl.a. FNO og Finansieringsselskapenes Forening har utarbeidet en veiledning for markedsføring av kreditt basert på finansavtaleloven § 46. Ettersom kredittavtaler og vilkårene knyttet til disse har stor

betydning for den enkelte forbrukers økonomi, har jeg gitt håndhevelsen av denne bestemmelsen høy prioritet.

Forslaget i direktivets artikkel 8 skiller seg fra vår nasjonale regel i fil. § 46, ved at den utvidede opplysningsplikten kun inntreder dersom det i markedsføringen angis en rentesats, tallstørrelse eller andre former for prisopplysninger. Opplysningsplikten etter direktivets artikkel 8 gjelder derfor bare dersom markedsføringen inneholder prisopplysninger, men ikke for såkalt "nøytral markedsføring". Sett i sammenheng med fortalens punkt 17 vil det her kunne stilles spørsmål ved hvor fritt medlemslandene står til å kreve at spesifikke opplysninger skal oppgis i enhver markedsføring.

Uttalelsen i fortalens punkt 17 sammenholdt med artikkel 8 må, etter min mening, forstås slik at medlemslandene kan velge å la artikkel 8 gjelde for all markedsføring av boligkreditt. Dette vil i tilfelle åpne for å innføre eller opprettholde nasjonale "forbud" mot kredittmarkedsføring som ikke inneholder prisopplysninger. Dette kan imidlertid ikke leses direkte ut av artikkel 8. Som nevnt over er det fra et forbrukerpolitisk standpunkt viktig å kunne videreføre kravene som i dag følger av fil. § 46 og sørge for at det endelige direktivforslaget ikke stenger for dette.

Etter mitt syn vil det ideelle være at det i direktivet oppstilles som et minimumskrav, at enhver markedsføring av boligkreditt skal inneholde opplysninger om effektiv rente og de viktigste gebyrene. I norsk rett har dette vært et krav siden 2007. Det er i alle tilfelle ønskelig at det i direktivet presiseres ytterligere hvor langt den nasjonale friheten strekker seg for markedsføring som ikke inneholder prisopplysninger. Det er som nevnt viktig at formuleringene som velges ikke stenger for en videreføring av kravene som i dag følger av finansavtaleloven, om at prisopplysninger skal gis i enhver markedsføring av kreditt. Som jeg kommer nærmere tilbake til vil det, ut fra kulturelle, økonomiske eller faktiske ulikheter, være forskjellige behov for opplysninger i medlemslandene. Dette taler mot en totalharmonisering av disse reglene.

Når det gjelder de spesifikke kravene til hvilke opplysninger som skal gis i markedsføringen har jeg noen merknader knyttet til artikkel 8 nr. 2 bokstav b og i.

Det følger av bokstav b at markedsføringen skal inneholde opplysninger om at lånet forutsetter sikkerhet i fast eiendom (pant i bolig). Videre er det et krav etter bokstav i at det i markedsføringen skal gis en advarsel om at man kan risikere å miste den faste eiendommen som det tas pant i, dersom lånet misligholdes.

Et stort flertall av norske boliglånsøkere må antas å være kjent med disse vilkårene. For mindretallet, som ikke har slik kunnskap, er det tilstrekkelig at denne informasjonen gis før det inngås en avtale. Det er etter mitt syn ikke nødvendig at denne informasjonen fremkommer allerede på markedsføringsstadiet.

For at forbrukerne enklest mulig skal kunne sammenligne ulike lånetilbud, er det etter mitt syn viktig at prisopplysningene kommer tydelig frem i markedsføringen. Velkjent, og helt generell informasjon som foreslått i bokstavene b og i vil ta opp plass og lede oppmerksomheten vekk fra prisopplysningene. Dersom plassen i annonsene er begrenset vil unødvendige opplysninger også kunne medføre at skriften i annonsen bli mindre og at fokuset på de "viktige" opplysningene blir svekket. Jeg mener derfor at direktivet bør endres på dette området. Opplysningene som er nevnt i artikkel 8 bokstavene b og i bør ikke gis i markedsføringen, men som en del av den

fyllestgjørende forklaringen forbrukeren skal få i forkant av avtaleinngåelsen, jf. artikkel 11.

Artikkel 9 - "Opplysninger forud for aftaleinngåelsen"

Jeg ønsker å knytte noen bemerkninger til artikkel 9 nr. 2. Det følger av første ledd at forbrukeren skal få opplysninger som nevnt i det europeiske standardiserte informasjonsark (ESIS) forut for avtaleinngåelsen. Ut fra det jeg kan se av ESIS-skjemaet oppstilles det ikke krav om å gi opplysninger om vilkår for endringer av andre kostnader enn rentekostnader i avtaleperioden. Dette er vesentlig informasjon som forbrukeren etter dagens regelverk har krav på å få før avtaleinngåelsen, jf. finansavtaleloven § 46a (1) bokstav p. Denne form for informasjon vil det være naturlig å ta inn under punkt 14: "Risici og advarsler", sammen med informasjon om vilkår for endring av renten.

Jeg vil uttrykke min støtte til art. 9 nr. 2 annet avsnitt der det fastslås at ESIS-formularet skal gis forbrukeren samtidig med et bindende tilbud om kreditt. Dette bør etter mitt syn omfatte situasjoner der banker utsteder "finansieringsbevis" eller gir forbrukeren en tilsvarende forsikring om et lånetilsagn. Et særtrekk ved kredittavtaler som sikres med pant i bolig er at slike avtaler svært ofte inngås etter at forbrukeren har forpliktet seg til kjøp av bolig. Boligkjøpet skjer da gjerne etter at banken har gitt et tilbud om lån, men før en gjensidig forpliktende låneavtale er etablert. Jeg mener det er viktig å sikre at opplysningene forbrukeren skal motta om lånet gis sammen med lånetilbudet eller "finansieringsbeviset". Forbrukeren får da anledning til å sette seg inn i informasjonen før en bindende avtale om kjøp av bolig inngås. I motsatt fall vil forbrukeren normalt føle seg bundet til å ta opp lånet for å kunne betale kjøpesummen for boligen, uavhengig av innholdet i opplysningene som mottas.

Artikkel 10 - "Opplysningskrav vedrørende kreditformidlere"

Det er positivt at det legges opp til mer åpenhet rundt bindinger mellom kredittyttere og kredittformidlere, og at forbrukere skal få informasjon om avtalte provisjoner. Jeg støtter derfor den foreslåtte artikkel 10.

Artikkel 11 - "Fyldestgjørende forklaringer"

Boligkreditt er langsiktige låneavtaler som vil få stor betydning for økonomien til den enkelte husholdning. For svært mange norske husholdninger utgjør boliglånet den aller største utgiftsposten. Det er derfor særlig viktig at forbrukerne settes i stand til å ta et bevisst og informert valg når de skal ta opp boliglån.

I norsk rett har vi allerede et krav om at fyllestgjørende forklaring skal gis før inngåelsen av alle typer kredittavtaler, også boligkreditt. Det er viktig at dette kan videreføres, og jeg støtter derfor forslaget til direktivets artikkel 11.

Jeg er opptatt av at fyllestgjørende forklaringer så langt som mulig tilpasses individuelt, ut fra den enkeltes forutsetninger. Artikkel 11 harmonerer med en slik tankegang ved at det presiseres at den fyllestgjørende forklaringen skal tilpasses den enkelte. Sammen med standardopplysningene som skal gis etter artikkel 9 nr. 2, vil trolig en individuelt tilpasset forklaring sette forbrukerne bedre i stand til å foreta et informert valg.

Jeg viser til min kommentar til art. 9 nr. 2 annet avsnitt, og understreker at det viktig at fyllestgjørende forklaringer gis før forbrukeren i realiteten er bundet til å inngå kredittavtalen. Jeg tar derfor til orde for at fyllestgjørende forklaring skal gis "innen det avgis et tilbud som er bindende for kredittgiveren".

Artikkel 12 - "Beregning af de årlige omkostninger i procent"

Både definisjon og beregningsmåte for de årlige omkostninger uttrykt i prosent svarer til det som følger av forbrukerkredittdirektivet, direktiv 2008/48/EF, og som nå er inntatt i forskrift om kredittavtaler mv. §§ 5 og 6. Det er fornuftig at en lik definisjon benyttes. Definisjonen og beregningsmåten har vist seg å fungere i praksis, og en videreføring vil gjøre det enklere for forbrukerne å forstå og sammenligne kostnader knyttet til ulike typer kredittavtaler, herunder avtaler om boligkreditt.

Artikkel 13 - "Opplysninger om debitorrenten"

Etter artikkel 13 nr. 1, skal forbrukeren underrettes om renteendringer før endringen trer i kraft.

Ved implementeringen av direktiv 2008/48/EF ble det diskutert hvorvidt det var opp til nasjonale myndigheter å fastsette en konkret varslingsfrist for renteendringer. Jeg støttet i denne sammenheng forslaget fra medlemmene Andreassen, Gjedrem, Grindaker og Skofteland. Disse medlemmenes forslag fikk også støtte av departementet (Prop 65L 2009-2010) som sa seg enig i at direktivet ikke var til hinder for å oppstille eller videreføre nasjonale regler om bestemte varslingsfrister for renteendringer i samsvar med finansavtaleloven (fil.) § 50 tredje ledd.

I punkt 23 i fortalen til COM (2011) 142 final gis det uttrykk for at det vil være opp til medlemstatene å opprettholde eller innføre forbud mot ensidige renteendringer fra kredittgiverens side. Jeg ser det som positivt at direktivet åpner for en videreføring av vår nasjonale regel om 6 uker i fil. § 50 tredje ledd. Fra et forbrukerperspektiv er det viktig at en slik regel kan videreføres. Varslingsfristen vil bidra til å gi forutberegnelighet rundt fremtidige betalinger, og gi den enkelte forbrukeren anledning til å vurdere alternative tilbydere og eventuelt foreta et skifte av kreditor.

Artikkel 14 - "Forpliktelse til at vurdere forbrukerens kreditværdighet"

For å redusere risikoen for at forbrukere påtar seg et gjeldsansvar de ikke har økonomisk evne til å betjene, er det viktig at kredittgivere pålegges å foreta en kredittvurdering før inngåelsen av en kredittavtale. At en slik plikt fastsettes i art. 14 nr. 1, ser jeg derfor som fornuftig. Det er i mine øyne også en fordel at det oppstilles enkelte minimumskriterier som det skal tas hensyn til ved kredittvurderingen, men at dette ikke gjøres uttømmende.

Også her vil jeg vise til min kommentar til art. 9 nr. 2 annet avsnitt. Jeg mener at det med fordel kan fastlås en plikt til å kredittvurdere forbrukeren "innen det avgis et tilbud som er bindende for kredittgiveren". I motsatt fall kan man risikere at forbrukeren pådrar seg forpliktelser basert på et "finansieringsbevis", som er utstedt uten at det er foretatt en forutgående kredittvurdering.

Videre følger det av art. 14 nr. 2 bokstav a at kredittgiver skal avvise å yte kreditten dersom kredittvurderingen viser at forbrukeren ikke har utsikt til å kunne tilbakebetale

kreditten i løpet av kredittavtalens løpetid. En slik bestemmelse gir etter mitt syn uttrykk for et fornuftig utgangspunkt. Etter omstendighetene kan imidlertid bestemmelsen i enkelte tilfeller gi utilsiktede resultater.

For det første kan det reises spørsmål ved forholdet til innvilgelse av lån til eldre mennesker, der lånet ikke er tenkt nedbetalt i låntakers levetid. Eksempelvis kan nevnes lån med pant i bolig der det ikke betales avdrag og renten løpende tillegges hovedstolen. Kravet i art. 14 nr. 2 bokstav a om å "kunne tilbakebetale kreditten" kan ikke omfatte tilbakebetaling gjennom realisasjon av panteobjektet. En slik tolkning av direktivet vil kunne frata bestemmelsen dens tiltenkte virkning. Det kan imidlertid hevdes at dette er løst gjennom art. 2 nr. 2 bokstav a som unntar fra direktivets virkeområde "kreditter som skal tilbakebetales av provenyet fra salg av en fast eiendom".

Videre reiser art. 14 nr. 2 bokstav a spørsmål om forholdet til bestemmelsen om frarådningsplikt i finansavtaleloven § 47. Jeg vil her understreke at jeg anser det som viktig å kunne beholde frarådningsplikten, uavhengig av en slik regel som følger av art. 14 nr. 2 bokstav a. For det første er det i finansavtaleloven § 47 lovfestet sivilrettslige virkninger av brudd på frarådningsplikten. Bestemmelsen i art. 14 nr. 2 bokstav a regulerer ikke virkningen av at kreditt innvilges i strid med bestemmelsen. Videre vil terskelen for når et lån bør frarådes etter fil. § 47 kunne være lavere enn de tilfeller som omfattes av art. 14 nr. 2 bokstav a.

Det kunne med fordel vært tilføyd i art. 14 nr. 3 at spørsmålet om en økning i det samlede kredittbeløp er "betydelig", må vurderes ut fra det opprinnelige kredittbeløpet da kredittkunden sist ble kredittvurdert. Gjentatte mindre opplånninger, som isolert sett kan synes ubetydelig, kan samlet sett føre til at gjeldsbelastningen øker betraktelig. Hertil kommer at det ofte vil være nettopp i tilfeller av økning i allerede eksisterende gjeld at betalingsproblemer oppstår. Skal man gjøre unntak fra plikten til å foreta kredittvurdering ved mindre økninger i samlet gjeld må dette etter mitt syn være forbeholdt situasjoner der økningen er ubetydelig *siden forrige kredittvurdering av kunden*.

For øvrig har jeg ingen kommentarer til den foreslåtte art. 14 og heller ikke til art. 15.

Artikkel 17 - "Rådgivningsstandarder"

Jeg stiller meg i utgangspunktet positiv til den foreslåtte bestemmelsen. Det bør etter min mening imidlertid tydeliggjøres at veilednings- og informasjonsplikten som følger av direktivet ikke blir å regne som "rådgivning" etter art. 17.

Artikkel 19 - "Meddelelse af tilladelse til og tilsyn med kreditformidlere"

Det er viktig at det oppstilles et krav om tillatelse for å drive kredittformidling. Det er videre en gunstig løsning at direktivet i **art. 21** oppstiller minstekrav til kreditformidlerne. Jeg vil her igjen vise til min generelle kommentar til art. 2 om direktivets virkeområde.

Artikkel 22 - "Etableringsfrihed for kreditformidlere og frihed til at udveksle kreditformidlingstjenester i andre medlemsstater"

Når firmaer etablert i ett medlemsland skal operere i et annet medlemsland, er det viktig med et godt system for håndheving av regler som beskytter forbrukere på tvers av landegrensene. Et godt samarbeid mellom medlemslandenes tilsynsmyndigheter slik det legges opp til, er et godt utgangspunkt. I de fleste saker hvor direktivets bestemmelser brytes vil det være hensiktsmessig å kunne oversende sakene til myndighetene i den aktuelle aktørens hjemland.

Min erfaring med det grenseoverskridende tilsynssamarbeidet etter UCP-direktivet er imidlertid at et slikt samarbeid ikke alltid fungerer tilfredsstillende. Mangel på ressurser eller kompetanse hos hjemlandets tilsynsmyndigheter kan dessverre medføre at saker ikke alltid prioriteres. Jeg stiller derfor spørsmål ved begrensningen som følger av art. 22 nr. 4 når det gjelder adgangen til å gripe inn mot kredittformidlere som opptre i strid med direktivets bestemmelser.

Dersom tilsynsmyndighetene i vertslandet har grunn til å tro at en sak ikke vil bli gjenstand for effektiv og god behandling av hjemlandets tilsynsmyndigheter, bør det være anledning for tilsynsmyndighetene i vertslandet til å ta opp saken direkte med kreditformidleren. Det understrekes at dette kun er ment som en sikkerhetsventil, og at hovedregelen fortsatt bør være at saker oversendes hjemlandets myndigheter. Uavhengig av om vertslandet gis mulighet til å gripe inn selv, vil det av effektivitetshensyn normalt være ønskelig å forelegge saken for myndighetene i hjemlandet. Ettersom det kun unntaksvis vil være ønskelig å ta saken opp direkte med kreditformidleren, vil bestemmelsens formål også ivaretas med en slik løsning.

Artikkel 24 - "Sanktioner"

Jeg har ingen merknader til art. 24 nr. 1 første avsnitt. Når det gjelder art. 24 nr. 1 annet avsnitt finner jeg det i utgangspunktet noe uheldig at man i direktivet pålegger medlemsstatene å fastsette sanksjoner overfor forbrukere. Jeg kan i prinsippet forstå behovet for bestemmelser som ansvarliggjør forbrukere som forsettlig gir banken uriktige opplysninger i den hensikt å få et lån de ikke ellers ville fått. Samtidig finner jeg det ikke riktig å fastsette sanksjoner for slike tilfeller. Bestemmelsen grenser etter mitt syn mot en strafferettslig regulering som bør holdes utenfor dette direktivet.

Sanksjonen er etter utformingen i art. 24 nr. 1 annet avsnitt betinget av at forbrukeren "etterfølgende ikke kan opfylde aftalens betingelser". Det er med andre ord tale om situasjoner der forbrukeren misligholder sine forpliktelser i henhold til låneavtalen. I et slikt tilfelle vil forbrukeren bli møtt med forsinkelsesrenter og gebyr i henhold til inkassolovens regler. Hertil kommer at banken etter omstendighetene kan bringe lånet til førtidig forfall og eventuelt realisere pant. Dette vil samlet sett påføre forbrukeren en ikke ubetydelig økonomisk byrde. I praksis vil også forbrukeren, i tilfeller der man har fremlagt uriktige opplysninger for banken, være avskåret fra å påberope seg lemping av låneforpliktelser som følge av manglende frarådning. Det kan heller ikke utelukkes at en forbruker som gjennom svikaktig opptreden påfører banken et økonomisk tap kan holdes erstatningsrettslig ansvarlig.

Utover dette finner jeg det unødig og urimelig å skulle pålegge forbrukerne ytterligere sanksjoner. Jeg vil også peke på at det normalt vil kunne bli vanskelig å vurdere hvorvidt forbrukeren "bevisst" har tilbakeholdt opplysninger eller om dette skyldes en ren forglemmelse. I en etterfølgende tvist vil det her være banken som sitter med de

klart beste forutsetningene for å kunne dokumentere hva som har skjedd, og forbrukeren vil vanskelig kunne forsvare seg mot anklager. Det vil også kunne oppstå tvist om hva forbrukeren muntlig har gitt av opplysninger, og om manglende registrering av vesentlig informasjon skyldes bankens manglende registrering, eller at forbrukeren har tilbakeholdt informasjon.

For det tilfelle at direktivet forblir uendret på dette punkt vil jeg ta til orde for at dagens bestemmelser i lov om renter ved forsinket betaling og inkassoloven oppfyller kravet til sanksjoner etter art. 24 nr. 1 annet avsnitt.

Jeg ber departementet legge vekt på mine innspill i det videre påvirkningsarbeidet fra norsk side.

Med vennlig hilsen

Gry Nergård
forbrukerombud